

Garab Győző (1967–1971)

Hogy vették fel a kollégiumba?

Szociális alapon nem kerülhettem volna kollégiumba, bár nem származtam egy gazdag családból. Anyám egy postahivatalt vezetett, apám akkorra már nyugdíjas lett, hárman vagyunk testvérek. Első évben tehát a Bécsi körúton laktam albérletben. Az első évem nagyon jól sikerült, kitűnő voltam mind a két félévben. Matematika–fizika szakon kezdtem, de félévkor átmentem tisztán fizikus szakra. Az egyik évfolyamtársam, Kovács Jávorka ismerőse lakott az Eötvös Kollégiumban. Így tudtam meg a lehetőséget. Biztos volt valami hivatalos része is a felvételnek, papírok beadása vagy elbeszélgetés, de erre nem emlékszem már pontosan.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Az akkori kollégium a mai Irinyi-épület körútra néző szárnyának első emeletén volt, de bejárni ugyanott kellett, ahol ma is. A porta után balra nyílt a József Attila Kollégium, feljebb jobbra pedig az Eötvös. A folyosóra belépve balra volt a konyha, a vizesblokk, valamint a „nagy-” és „kiskupi”. Nem tudom, miről kapták a nevüket. . . Hivatalosan a „nagykupi”-ban voltak a bőröndök, a focikapuk; a „kiskupi” pedig írógépszoba volt. A folyosó jobb oldalán először a könyvtár–tanuló volt, majd a társalgó és három nyolcágyas szoba. Én a hátsó szobában laktam, amelyik alapvetően természettudományis volt, és a boltíves kapu fölé esett. A középsőben jogászok és bölcsészek laktak, a folyosó elején lévő pedig vegyes volt. Szobatársaim Szabad János (Janó bá’), Komlósi Sanyi, Kérchy László, Horváth Péter (kis pé), Tőke Pali, Csorba Imre, Nagy Péter (a Cár), később, többek mellett Czákó Miklós (a nyelvzseni), Bakos János (Mandarin). A tanulóban azután más volt a rend, én például négy évig Csörgő Sanyi mellett ültem. Vele is, ahogy a szintén matematikus (és szintén éjjeli bagoly) Marton Lacival, a nyelvész Janurik Tamással vagy a bölcsész Ötvös Petivel (Örvi) és Frank Gáborral (Böszme), a jogász L. Nagy Gyurival (Lónagy) sokat beszélgettünk, vitatkoztunk. Maga az elhelyezés talán egy kicsit jobb lehetett, mint máshol, de leginkább az számított, hogy ez egy kis közösségként működött. A társalgó nagyon jól fel volt szerelve. Bertényi úr volt a gondnoka ezeknek a kollégiumoknak. Amellett, hogy az igazgatóink és a volt tagjaink nagyban segítettek bennünket, amire nagy szükség is volt, hiszen időről időre felmerült a megszüntetésünk gondolata, a gondnokunk is nagyon mellettünk állt. Megszerzett nekünk mindent: tévét, lemezjátszót, könyveket, írógépeket. Csörgő Sanyi bátyja Beatles-lemezeket, Sárközy András nagybátyja (Pernye András, ismert és népszerű zenetörténész, aki egy fantasztikus jazztörténeti sorozatot vezetett a rádióban) pedig klasszikus jazzfelvételeket hozott.

Volt diákbizottság? Hogyan működött?

Volt, de nem volt annyira formalizálva, hiszen huszonnégy ember nem igényelt akkora szervezést, talán csak a felvételi esetében. Emlékszem, hogy gépeltem felvételi hirdetéseket, amelyeket itt-ott kifüggesztettünk. Az igazgatónk hallgatott ránk, hogy kiket vegyünk fel. Volt titkár, titkárhelyettes, könyvtáros, de még vécépapírfelelős is. A titkár tartotta a kapcsolatot az igazgatóval. Biztosan volt szabályzat, de mi nemigen tudtunk róla (vagy legalábbis nem emlékszem rá), ment minden anélkül is. Elvértve volt olyan is, hogy valaki kikerült a Kollégiumból. Kedves színfoltja volt a Kollégiumnak Terike néni, a takarítónő, aki tudta, ki meddig alszik vagy mikor kell ébreszteni. Finom jelzéseket adtunk (szemeteskosár az ajtó előtt), hogy mikor nem ildomos benyitni a szobába.

Milyen volt az igazgató?

Huhn Péter bácsi volt az igazgató, Grasselly Gyula bácsi vissza-visszajárt. Nem tudtunk a váltás okáról, talán Gyula bácsi akkor lett dékán. Péter bácsi sokat járt be, kirándulásokat szervezett nekünk, beszélgetett a tagokkal. Többen töle tanultak meg tarokkozni, nagy Wagner-rajongó volt, hozott lemezeket is. Az ő ajánlásával került be Novák Béla, Molnár Péter, Bakos Jancsi, később Labádi Imre és Sárkány János. Mind vegyészek, nekik tanított matematikát.

Hogy működött a közösség, a különféle szakosok együttélése?

A közösség volt a Kollégium nagy előnye. Megismertük a többi szakos látásmódját, toleranciára tanított, megtanultuk tisztelni a sokféle tudást és tehetséges társainkat. Az ember olyanok közé került, akik nem szakbarbárok voltak, érdeklődtek egymás dolgai iránt. Sokszor alakult ki – spontán módon – heves vita vagy csak hosszúra nyúló beszélgetések irodalomról, nyelvészetről, csillagászatról, biológiáról, stb. Kürti Bélával többen jártak ki az akkor indult ásatásokra Ópusztaszerre. Testületileg felvonultunk az árvízi védekezésnél is. Voltunk néhányan, akiknek rendszeresen jött csomagja vagy hozott magával, így Cárnak vagy nekem is. Az ember azt beadta a közösbe, szabad préda volt. El-eljártunk a Hágiba és a Sárkányba. Utóbbiból hazafelé tiszteletünket tettük a Bárónál (a Kollégium korábbi épületénél a Batthyány utcában, jutott a sörből oda is. . .), egy május elseje előtti napon pedig Bandi úr (Simoncsics András – anagrammája szerint Csodás Ministráns) faágat kézben tartó vezérletével, némileg átköltött mozgalmi dalokat énekelve vonultunk végig, teljes útszélességben, az akkor még Április 4. sugárúton. Bár megállítottak bennünket a rendőrök, nem lett belőle baj. Bent is tartottunk nagy koleszbulikat, amit hajnaltájban, valamelyik szobában összegyűlve, népdalok éneklésével zártunk. Sokan szerettük a népzénet, és persze voltak olyan kitűnő művelői, mint például Sipos Misi, aki matematikus szakra járt, de már akkor is nagyon szépen hegedült – évtizedek óta a Muzsikás együttes meghatározó tagja. Mivel csak fiúk laktunk, ezért komoly pont volt a Kollégium életében a foci. Lejártunk a libára, vittük a kiskapuinkat. Sőt, Komlói Sanyival egyszer még egy olyan vállalásunk is volt, hogy százat fejelünk a szobában, az asztalok, vizeskancsó, poharak fölött. Mivel Szabad Janó eldugta a labdát úgy nyolcvannál, a

vállalásunk azóta sem teljesült. De télen még lábtengőztünk is; gyakran folytak „vérkomoly” tarokkpartik is a szobákban. Tarokkozni Huhn Péter bácsitól is meg lehetett tanulni. Péter bácsi fejből idézett 20 évvel azelőtti partikat leosztással, bemondásokkal, indulással, hibákkal együtt. Bámulatos memóriája volt, kiválóan sakkozott is. A közösség és a közeg annyira vonzó volt, hogy kialakult egy bejáró holdudvar is, emlékszem Czégé Jóskára, Benedict Misire vagy Cár és Csörgő Sanyi évfolyamtársaira, köztük például Csirik Jánosra; rendszeresen bejárt Simoncsics János és Péter is. Természetesen az Eötvös mindennapjaihoz hozzátartoztak a barátaink – sokan ma is akkori párjukkal élnek.

Milyen életetszínvonalat lehetett megengedni az akkori anyagi körülmények között?

Viszonylag jót, kaptuk az ösztöndíjat, sokan voltak népköztársasági ösztöndíjasok is. Megengedhettünk magunknak, hogy eljárjunk a Hágiba, a Sárkányba.

Milyen volt a kollégiumi tagok tanulmányi és tudományos tevékenysége?

Mindenki jól tanult és diákkörözött, igyekezett valami pluszt felmutatni. Ez elvárás is volt. Mindez az eredményekben is megmutatkozott, bár ilyen kimutatásokra nem emlékszem, de tudtuk a másikról, hogy mit ér. A Kollégium egy helyre gyűjtötte a jó fejű gyerekeket és alkotó szellemi közeget teremtett. Akkoriban ez nemigen volt jellemző, ma sem mindenhol az. Egyfajta sziget voltunk. Csörgő Sanyi mesélte (a maga ízes humorával előadva persze), hogy a Bolyai Kollégiumban már azzal kilógott a sorból, hogy szeretné komolyan venni az egyetemet, szeretne tanulni. Szerveztünk előadásokat is. Lehoztuk például Sándor Gyurit, szerveztünk neki az Auditorium Maximumban egy előadást, ami aztután a Kollégiumban folytatódott. Sipos Misi elhívta Szegedre a Tolcsvay fivéreket is. Gyakran szerveztünk előadásokat különböző témákban, a csillagászatól a régészetig, rangos előadókkal.

Mennyire tudtak a hagyományokról?

Fokozatosan tudtuk meg ezeket a dolgokat, az alapítást és az újjászervezést is. Felelgettünk a Bárót, az ott lakók megjelentek a kollégiumi történetekben, például Schmidt Tóni. Voltak visszajárók is, valamint az épület negyedik emeletén laktak fiatal házások, Pordány Laciék (Indián – nősülése előtt Eötvös-koleszos volt) vagy Veress Miklós, a költő, aki bár nem volt kollégista, de hozzátartozott a társasághoz, ahogy Vastagh Pali is. Bejáró tag volt Fényi Szaniszló, egy igazi szabad ember, egy valódi sokoldalú, és szinte mindenhez értő és mindent érteni akaró természettudós. Több generáció találkozhatott vele – valószínűleg az Eötvös légköre volt az ő igazi közege – (akkoriban legalábbis, azt hiszem, ill. részben tudom) sem a magánéletben, sem egyetemi munkahelyén nem találta a helyét. Telente vagy egyébkor is, ha nagyon elhúzódtak a beszélgetések, bent bivakolt a Kollégiumban. Az ágyakban három matrac volt keresztbe fordítva, ha ebből egyet kivett az ember és a maradék kettőt hosszába fordította, akkor nagyjából ugyanúgy el lehetett aludni az ágyban. Három ágyból kivettünk egy-egy matracot, meg összedobtunk takarókat is, és elhelyeztük a társalgóban. Szani bácsi

Újszegeden lakott, valakinek a telkén, egy faházban. Csörgő Sanyival, Pordány Lacival, Ecsedy Pistával és többen mások is voltunk kint bulizni nála. Nagyjából tudtuk azt is, hogy az egyetemi tanszékeken kik voltak korábbi Eötvös-kollégisták és talán ők is számon tartottak bennünket. Ezekről a dolgokról elősorban később értesültem. Egy szigeten éltünk akkor, ami nem létezhetett volna, ha fajsúlyos emberek (Szőkefalvi Nagy Béla, Leindler László, Grassely Gyula bácsi, és sokan mások) nem állnak mögöttünk. Nagyon nem voltunk népszerűek bizonyos helyeken (például KISZ Bizottság).

Mesélne még néhány sztorit?

Álljon itt két történet a kollégiumi összetartás illusztrálására. A Bolyai épület előtti téren volt egy könyvárusbódé és vele szemben egy telefonfülke. Szabad Janó egy téli estén barátnőjét (Jutkát, ma már többszörös nagyszülők) kísérte haza az Irinyibe. Amikor hazaért, mondta nekünk, hogy a könyvesbódé előtt elhaladva bentről mocorgást hallott – és, szerinte a bódét ki akarják rámolni... Mondtuk neki, hogy képtelenség, ki akarná azt feltörni, amikor abban már pénz úgyszincs estére, meg nem olyan időket éltünk, de Janó csak erősködött. Mandarin lement vele megnézni a dolgot, a többiek az ablakból figyeltük az eseményeket. Amikor Janóék benyitottak volna a bódéba, kipattant az ajtó és előjött egy óriási ember meg egy másik pörge kalappal. Janóék hátrahököltek és egyikük a legrövidebb, a másikuk kerülőúton befutott a Kollégiumba, utánuk a két manus. Mind a ketten gyorsabbak voltak üldözőiknél, így beértek anélkül, hogy elkapták volna őket. A két manus azonban benyitott az épületbe, ahol a portás megállította őket, hogy hova-hova, nem akarta őket felengedni, meg különben is a Kollégium fent zárva van. Kiderült, hogy rendőrök, de ez Szöllösi bácsi hozzáállásán nem változtatott. Addig-addig, hogy a kollégiumi titkárnak, aki akkor a Cár volt, le kellett jönnie tárgyalnia. Kiderült, hogy azért fészkelték be magukat a bódéba, hogy elkapják azokat, akik minden héten elvágják a telefonfülke zsinórját. Ők azt gondolták Janóékról, hogy ők a tettesek, akik körül akarnak nézni, hogy tiszta-e a terep. El akarták vinni Janóékat, de természetesen ezt mi nem engedjük. Felsorakoztunk és leindultunk, amikor már épp jöttek fel. A pörge kalapos jött elől, akit egy lépcsővel lejjebb helyeztem, miközben elmagyaráztuk, hogy nem történt semmi, őszintén fel voltunk háborodva. Visszavonultak a Cárral, és azon kezdtek el egyezkedni, hogy akkor most már elhiszik a Janóék részét, de akkor bevinnék a csíkos köpenyest, aki lejjebb rakta a pörge kalapost egy lépcsővel...

Egy másik alkalommal a Tiszán levonuló tutajosokkal volt egy kis affér. A tutajosok berúgva érkeztek meg a Gödörbe és éktelen káromkodások között múlták az időt a Gödör előtt, mire két kollégista egy tele vizes nájlonzacsót dobott le melléjük, ami igen rosszul érintette őket... Fel akartak jönni, de a portás megállította őket, elindult ugyanaz a huzavona, ami a rendőrökkel. Ők végül feljöttek, felsorakoztunk a folyosón és fel voltunk készülve mindenre. Végül Kun Árpival nyitottunk ajtót, lépéselőnybe kerültünk. Ebben az esetben is sokat számított Árpi diplomáciai érzéke. Behívtuk őket egy cigarettára, hogy beszéljük meg a

történeteket, előkerültek az italok is, végül az egész elcsitult. A végén, amikor már nagy volt a barátság, még megpróbálkoztak velem, hogy adjuk ki a tetteseket – nem csinálnak velük semmit, csak berúgatják őket. Mi persze erre nem voltunk hajlandóak, annál is inkább, mert egyikük magára zárta a végét...

Hogy alakult egyéni életpályája, mit adott a Kollégium?

Úgy szoktam mondani, hogy egyik szigetről a másikra ugrottam. Említettem, hogy a Kollégium akkoriban a szabadság szigete volt, szabadon beszélgettünk a dolgokról, amit mi nem is realizáltunk akkoriban, hogy mekkora adomány, pedig akkortájt még volt úgy, hogy kitétek embereket az egyetemről. Ilyenek nálunk is lehetnek volna, azt mondom, hogy ha így nézzük, akkor okot is adtunk rá, akár ha csak az '56-os verseket (Ladányi) nézem, de szerencsére egyfajta védőernyő volt felettünk. Szervezkedésről természetesen azért nem volt szó. Előfordult, hogy valaki közelebb állt a párthoz, de ez a tény nem játszott szerepet a kollégiumi viselkedésben. A légkör akkoriban egyébként is sokat változott, elég ha csak a prágai tavaszra gondolok. Tehát politika nemigen került előtérbe a Kollégiumban, nem volt téma, tényleg az számított a felvételen és a bentmaradásban, hogy milyenek az eredmények, milyen a hozzáállás. A mozgalmi életnek nem volt nálunk bent értéke (vagy hadd mondjam úgy, értékén kezeltük). Míg más kollégiumok sokszor csak fedelet nyújtottak, nálunk egyfajta értékszemlélet uralkodott, az ember azt érezte, hogy huszonhárom okos ember között van. Bárkivel le lehetett ülni értelmesen beszélgetni. Ezt a légkört nagyon nehéz megteremteni. Nehezebb, mint infrastrukturális körülményeket, amelyek szintén fontosak. Márpedig ez az a légkör, amelyik a tehetségeknek utána kibontakozási lehetőséget ad, fenntartja a szorgalmat, mert kiveti maga közül azokat, akik kilógnak a sorból. Nem véletlen, hogy magam is sokáig visszajártam a Kollégiumba, majd minden találkozáson ott voltam. Végzés után is szerencsém volt. Akkor alakult a Szegedi Biológiai Központ (SZBK), ahol egy tehetséges, ambíciózus fiatal gárda jött össze, és ahol hazai és közép-európai viszonylatban is különlegesen jó körülmények vártak, és ahol (és sokáig ez is egyedi jellemzője volt az SZBK-nak Magyarországon) csak dolgozni kellett és ahol csak a nemzetközileg is mérhető teljesítmény számított. Többek között ezzel sikerült elérni pár évvel ezelőtt, hogy az SZBK megkapta az EU Centre of Excellence címet; mindezt a Straub F. Brunó megteremtette, és az itt elfogadott, értékszemléletű légkörnek köszönhetjük – jó értelemben vett profizmus és liberalizmus uralkodott tehát itt is. Hogy végül ide jöttem és hogy a fizika mellett a biológia felé is fordultam, nem kis mértékben Szabad Janó barátomnak köszönhetem. Több külföldi tanulmányút és vendégkutatói, vendégprofesszori állás után ma is itt dolgozom, a fotoszintézis biofizikája területén. Szerencsére itt is gyakorta fölbukkan egy-egy tehetséges fiatal munkatárs, akiknek talán én is tudok adni valami útravalót abból a teli tarisznyából, amit az Eötvösben kaptam.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyllés János*